

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 247g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a
articolelor 74 alin. (1) și 111 alin. (2) litera a) din Codul familiei

(obligația de întreținere a copiilor de către părinți)

CHIȘINĂU
13 iunie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 10 noiembrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 iunie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 74 alin. (1) și 111 alin. (2) lit. a) din Codul familiei, ridicată de dna avocat Tatiana Ivas, în interesele dlui Vladislav Rimleanski, în dosarul nr. 2-2815/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Svetlana Ghercavii de la Judecătoria Bălți, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin hotărârea din 22 aprilie 2011, Judecătoria Bălți a dispus încasarea din contul dlui Nicolai Rimleanski în beneficiul dnei Svetlana Lagodenco a sumei totale în mărime de 1200 lei pentru întreținerea copiilor minori E.R. și Vladislav Rimleanski.

4. Prin hotărârea din 4 decembrie 2014, Judecătoria Bălți a majorat cuantumul pensiei de întreținere stabilită prin hotărârea din 22 aprilie 2011 și a dispus încasarea din contul dlui Nicolai Rimleanski în beneficiul dnei Svetlana Lagodenco a sumei de 1200 lei pentru întreținerea copilului minor Vladislav Rimleanski până la atingerea vârstei majoratului.

5. La 19 iunie 2023, dl Vladislav Rimleanski a formulat o acțiune în justiție împotriva dlui Nicolai Rimleanski cu privire la încasarea pensiei de întreținere. În motivarea acțiunii acesta a menționat că în prezent, deși a atins vârsta majoratului, el își continuă studiile la un colegiu și are necesitate de întreținere până la absolvire. De asemenea, menționează că, deocamdată, din motive de sănătate nu poate să se angajeze în câmpul muncii pentru a acumula resurse financiare și a face față cheltuielilor necesare pentru studii și pentru existență.

6. În cadrul examinării cauzei, dna avocat Tatiana Ivas a ridicat, în interesele dlui Vladislav Rimleanski, excepția de neconstituționalitate a articolelor 74 alin.

(1) și 111 alin. (2) lit. a) din Codul familiei care stabilesc obligația de întreținere dintre părinți și copii și, respectiv, stingerea acestei obligații.

7. Judecătoria Bălți, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 15 Universalitatea

„Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 24

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

„(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

(3) Pedepsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.”

Articolul 35

Dreptul la învățătură

„(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

[...]”

Articolul 50

Ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor

„[...]

(2) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.

(3) Statul acordă alocațiile necesare pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copiilor bolnavi ori cu dizabilități. Alte forme de asistență socială pentru copii și tineri se stabilesc prin lege.

[...]”

9. Prevederile relevante ale Codului familiei nr. 1316 din 26 octombrie 2000 sunt următoarele:

Articolul 74

Obligația părinților de a-și întreține copiii

„(1) **Părinții sunt obligați să-și întrețină copiii minori și copiii majori inapți de muncă care necesită sprijin material.**

(2) Modul de plată a pensiei de întreținere se determină în baza unui contract încheiat între părinți sau între părinți și copilul major inapt de muncă.

(3) Dacă lipsește un atare contract și părinții nu participă la întreținerea copiilor, pensia de întreținere se încasează pe cale judecătorească, la cererea unuia dintre părinți, a tutorei copilului sau a autorității tutelare teritoriale.”

Articolul 111

Stingerea obligației de întreținere

„[...]

(2) **Plata pensiei de întreținere, în baza hotărârii instanței judecătorești, încetează în cazurile:**

a) **atingerii de către copil a vârstei de 18 ani sau obținerii de către acesta a capacității depline de exercițiu sub vârsta de 18 ani;**

b) adopției copilului care primește pensia de întreținere;

- c) căsătoriei descendentului inapt de muncă;
- d) restabilirii capacității de muncă a persoanei care primește pensia de întreținere;
- e) recăsătoririi fostului soț inapt de muncă care primește pensia de întreținere;
- f) decesului creditorului întreținerii sau al debitorului întreținerii;
- g) anulării hotărârii judecătorești privind încasarea pensiei.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul sesizării menționează că prevederile contestate stabilesc obligația părinților de a-și întreține copiii minori până la împlinirea vârstei de 18 ani sau până la data la care aceștia dobândesc capacitatea deplină de exercițiu. Prevederile contestate mai stabilesc că părinții sunt obligați să-și întrețină și copiii majori inapți de muncă care necesită sprijin material.

11. Autorul susține că, în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, copilul a împlinit vârsta de 18 ani și plata pensiei de întreținere a încetat, deși copilul are capacitate deplină de exercițiu el își continuă studiile într-un colegiu și are necesitate de a fi întreținut până la absolvirea studiilor. Totodată, copilul major nu poate să se încadreze în câmpul muncii din motive de sănătate.

12. În aceste condiții, autorul susține că prevederile contestate încalcă exercițiul dreptului la învățătură garantat de articolul 35 din Constituție. Autorul notează că dreptul la învățătură reprezintă un drept fundamental al omului. Educația permite persoanei să conștientizeze natura drepturilor și responsabilităților sale, să le realizeze și să le exercite, adică asigură transmiterea competențelor și cunoștințelor necesare pentru viața individului în societate și participarea acestuia la viața statului.

13. Autorul susține că legislatorul a omis să prevadă în dispozițiile contestate că plata pensiei de întreținere trebuie să fie achitată și copiilor majori care își continuă studiile în instituții de învățământ de zi până la absolvirea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani. În acest sens, autorul sesizării face referire la existența unor reglementări similare care prevăd achitarea pensiei de urmaș și a despăgubirilor pentru pierderea întreținătorului copiilor majori care continuă studiile în instituții de învățământ de zi până la terminarea acestora fără a depăși vârsta de 23 de ani (a se vedea în acest sens articolul 25 alin. (1) lit. a) din Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat și, respectiv, articolul 2031 alin. (2) lit. b) din Codul civil).

14. Autorul susține că prevederile contestate contravin articolelor 1, 4, 7, 8, 15, 16, 20, 24, 35 și 50 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul familiei, ține de competența Curții Constituționale.

17. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, Curtea constată că excepția este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă articolele 74 alin. (1) și 111 alin. (2) lit. a) din Codul familiei. Prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate sub aspectul criticilor avansate de autor.

19. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă cu privire la încasarea pensiei de întreținere. Curtea admite că prevederile contestate pot fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

20. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (DCC nr. 125 din 13 septembrie 2022, § 22).

21. Autorul pretinde că prevederile în discuție care stabilesc obligația părinților de a-și întreține copiii minori doar până la atingerea vârstei de 18 ani contravin articolelor 1 (*statul Republica Moldova*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 8 (*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*), 15 (*universalitatea*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 24 (*dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*), 35 (*dreptul la învățătură*) și 50 (*ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor*) din Constituție.

22. Curtea observă că deși autorul susține incidența articolelor 1, 4, 7, 8, 15, 16, 20, 24 și 50 din Constituție acesta nu a argumentat caracterul contradictoriu al prevederilor contestate cu normele constituționale invocate. Examinarea unei astfel de sesizări ar însemna ca Curtea Constituțională să se substituie autorului ei în prezentarea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu. Prin urmare, acest tip de control este inadmisibil în condițiile în care, prin prisma articolului 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată, să cuprindă obiectul și împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele, să expună normele legale și argumentele care justifică faptul că prevederea contestată contravine Constituției, precum și legătura cauzală directă între norma contestată și argumentele invocate (a se vedea DCC nr. 51 din 2 mai 2023, § 15).

23. În motivarea incidenței articolului 35 din Constituție, autorul excepției susține, în special, că prevederile în discuție îi limitează dreptul la învățătură, deoarece legislatorul a omis să prevadă obligația părinților de a întreține copiii majori care își continuă studiile în instituții de învățământ de zi până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani.

24. Curtea notează că articolul 35 din Constituție garantează dreptul la învățătură. Articolul 35 alin. (1) din Constituție stabilește că dreptul la învățătură este asigurat prin: (1) învățământul general obligatoriu; (2) învățământul liceal și cel profesional; (3) învățământul superior, precum și alte forme de instruire și de perfecționare. Totodată, în conformitate cu articolul 35 alin. (7) din Constituție,

învățământul liceal, profesional și superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

25. Curtea a statuat că prin învățământul general obligatoriu legislatorul a avut în vedere învățământul primar și gimnazial, căruia i-a acordat un regim juridic obligatoriu. Următoarele cicluri de învățământ (liceal, profesional și cel superior), așa cum rezultă din logica interpretării articolului 35 din Constituție, este accesibil tuturor pe bază de merit (a se vedea HCC nr. 7 din 16 februarie 2017, § 48).

26. Așadar, dreptul la învățătură garantat de articolul 35 din Constituție nu se referă la obligația părinților de a-și întreține copiii în vederea continuării studiilor. Mai mult, o asemenea obligație nu poate fi dedusă, în mod rezonabil, pe baza articolului în discuție. Prin urmare, Curtea reține că articolul 35 din Constituție invocat de autor nu este incident în prezenta cauză, iar argumentele avansate de autor nu constituie critici de neconstituționalitate.

27. Dat fiind faptul că din criticile prezentate Curtea nu poate identifica, în mod rezonabil, afectarea vreunui drept fundamental garantat de Constituție și nici nu poate să-l substituie pe autor în formularea argumentelor de neconstituționalitate, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 247g/2023 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 74 alin. (1) și 111 alin. (2) lit. a) din Codul familiei, ridicată de dna avocat Tatiana Ivas, în interesele dlui Vladislav Rimleanski, în dosarul nr. 2-2815/2023, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 13 iunie 2024
DCC nr. 63
Dosarul nr. 247g/2023*